УДК 343.12

В. І. Павликівський,
канд. юрид. наук, доц., завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін та адміністративного права Харківського економіко-правового університету

ПРИНЦИПИ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ПОРУШЕНЬ СВОБОДИ СЛОВА ТА ДІЯЛЬНОСТІ ЖУРНАЛІСТІВ

Автором аналізуються принципи криміналізації порушень свободи слова та діяльності ЗМІ. Встановлено, що криміналізація порушень свободи слова і діяльності журналістів відповідає соціальним, соціально-психологічним і системно-правовим принципам криміналізації. Вивчення системно-правових принципів криміналізації підтвердило необхідність внесення змін в існуючу редакцію кримінально-правової норми, передбаченої ст. 171 КК України, а також установлення кримінальної відповідальності за порушення конституційного права громадян на інформацію.

Ключові слова: *свобода слова, свобода журналістської діяльності, принципи криміналізації, кримінальна відповідальність, перешкоджання професійній діяльності журналістів.*

Прийняття нового кримінального кодексу України у 2001 р. ознаменувало зміну в підходах кримінально-правового забезпечення охорони свободи слова та професійної діяльності журналістів. Стаття 171 КК України передбачає відповідальність за умисне перешкоджання законній професійній діяльності журналістів та переслідування журналіста за виконання професійних обов'язків. Але для того щоб закон працював, був більш ефективним у боротьбі з відповідними суспільно небезпечними діяннями, ніж інші правові норми, кримінально-правова заборона повинна бути соціально та кримінологічно зумовленою[1]. Сучасні кримінологи критикують нормотворчість, якість якої є низькою внаслідок ігнорування обов'язку щодо проведення належної кримінологічної експертизи. Вони вважають, що «вказана експертиза повинна вирішувати питання про кримінологічну обґрунтованість положень криміналь-

[1] Курс уголовного права. Общая часть. Том 1: Учение о преступлении : учебник / под ред. Н. Ф. Кузнецовой, И. М. Тяжковой. – М. : ЗЕРЦАЛО, 1999. – С. 13.

ного закону, тобто питання відповідності правових установлень кримінологічним даним про причини злочинності, особу злочинця та основним заходам попередження злочинності як генерального напряму боротьби з цим негативним соціально-правовим явищем»[2].

У статті «Підстави кримінально-правової заборони порушень свободи слова та діяльності журналістів» нами проаналізовано підстави кримінально-правової заборони суспільно небезпечних діянь у сфері свободи вираження поглядів та отримання і розповсюдження інформації. Зроблено висновок про відповідність криміналізації порушень свободи журналістської діяльності розробленим наукою підставам криміналізації. Основними підставами криміналізації порушень свободи слова та діяльності ЗМІ вбачаються несприятлива динаміка вказаного виду суспільно небезпечних посягань та необхідність кримінально-правової охорони конституційних прав та установлень.

Для правильного використання кримінально-правових заходів регулювання суспільного життя необхідно поряд з підставами враховувати й **принципи криміналізації**. За наявності підстав криміналізації певного порушення перед законодавцем постає проблема остаточного з'ясування необхідності встановлення кримінально-правової заборони. Задля вирішення таких законотворчих проблем використовують класичні для кримінального права принципи криміналізації. Послідовне застосування принципів криміналізації до оцінки конкретного виду діяння може створити достатнє обґрунтування встановлення чи скасування кримінально-правової норми. Під принципами криміналізації необхідно розуміти «загально зумовлюючі ідеї, керуючись якими законодавець відмежовує коло людських вчинків, які в конкретних історичних умовах необхідно віднести до злочинів»[3]. Слід зазначити, що в роботі колективу авторів «Основания уголовно-правового запрета: криминали-

[2] Милюков С. Ф. Российское уголовное законодательство: опыт критического анализа / С. Ф. Милюков. – СПб. : СПбИВЕСЕП : Знание, 2000. – С. 29.

[3] Беляев Н. А. Уголовно-правовая политика и пути ее реализации / Н. А. Беляев. – Л. : Изд. Ленинград. ун-та, 1986. – С. 72.

зация и декриминализация», на відміну від підстав, вказується на закритість переліку принципів криміналізації суспільно небезпечних діянь[4]. Невідповідність досліджуваного діяння хоча б одному із принципів криміналізації виключає можливість прийняття позитивного рішення щодо встановлення кримінальної відповідальності за відповідні порушення.

Систему принципів криміналізації суспільно небезпечних діянь утворюють:

– принципи, що виражають суспільну необхідність і політичну доцільність установлення кримінальної відповідальності (соціальні і соціально-психологічні принципи криміналізації);

– принципи, зумовлені вимогою внутрішньої логічної несуперечності системи норм кримінального права, інших галузей права або несуперечності норм матеріально-процесуального права[5].

Соціальні і соціально-психологічні принципи криміналізації

Принцип суспільної небезпечності означає, що правомірною є криміналізація лише того діяння, суспільна небезпечність якого (з погляду кримінального права) досить висока. У роботах, пов'язаних із проблемою криміналізації й декриміналізації, науковцями підтримується думка про те, що одним з основних принципів криміналізації є суспільна небезпечність діяння. В теорії кримінального права загальноприйнятним є розгляд суспільної небезпечності правопорушення через основні її ознаки – характер і ступень.

Характер суспільної небезпечності діяння – це якісний показник, що визначається перш за все тією або іншою групою соціальних цінностей, на які посягає правопорушення[6]. Не викликає суперечностей той факт, що чим важливішим є об'єкт посягання, тим вище характер суспільної небезпечності такого діяння. Посягання на особисті права та свободи людини і громадянина,

[4] Основания уголовно-правового запрета: криминализация и декриминализация / отв. ред. В. Н. Кудрявцев, А. М. Яковлев. – М. : Наука, 1982. – С. 209, 215.

[5] Основания уголовно-правового запрета: криминализация и декриминализация. – С. 210.

[6] Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. – 2-ге вид., переробл. та доповн. / відп. ред. С. С. Яценко. – К. : А.С.К., 2002. – С. 20.

зокрема, на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань, право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію, з очевидністю завдають значної шкоди інтересам особи та суспільства, причому часто шкоду дуже тяжку. Під час оцінювання цієї шкоди варто пам'ятати, що цінність для суспільства й особи цих немайнових прав постійно підвищується. Недоторканність особистих прав та свобод людини є не меншою, а скоріше більшою цінністю, ніж недоторканність його майнових інтересів. Тому з розвитком демократичної держави й створенням громадянського суспільства будь-які посягання на особисті права і свободи стають все більш нетерпимими, їх суспільна небезпечність підвищується, й вони отримують усе більш негативні оцінки з боку суспільства. Право на свободу слова та інформації як окремий вид прав та свобод людини визнаються не лише українським законодавством (найголовніші з них закріплені в Основному Законі України), а й усім міжнародним співтовариством. Зростання ролі ЗМІ є характерною рисою постіндустріального, інформаційного суспільства. Конституційно закріплена свобода слова, відсутність цензури дають можливість журналістам всебічно висвітлювати важливі події та явища. В українській практиці засобам масової інформації завжди довіряли більше, аніж владним структурам, яких поважають значно менше. В умовах демократії ЗМІ призвані контролювати діяльність уряду та інформувати громадян про всі його кроки. Вони (ЗМІ) слугують форумом для суспільних дебатів. Реалізуючи вказані функції, ЗМІ укріплюють інститути парламентаризму, втягують населення в процес контролю над діяльністю уряду. Однак виконувати ці ключові демократичні завдання ЗМІ можуть тільки у випадку достатнього ступеню незалежності та захисту. Саме тому порушення права на свободу слова та інформації тягне за собою цілий ланцюг негараздів для суспільства, часом невиправних.

Право на свободу слова, інформації та свободу діяльності ЗМІ забезпечується значною кількістю законних та підзаконних актів. Аналіз ст. 172 КК України дозволяє стверджувати, що під захист кримінального закону підпа-

дають майже усі права журналістів, що передбачені чинним законодавством. З одного боку, це говорить про особливе ставлення законодавця до кримінально-правової охорони діяльності ЗМІ, з другого – викликає значні правозастосовні проблеми стосовно окреслення меж кримінального впливу на вказані відносини. Так, поряд із перешкоджанням проведенню зйомки або репортажу теоретично кримінально караним є позбавлення журналіста акредитації, відмова у дозволі на відрядження. На наш погляд, такі порушення навряд чи потребують кримінального переслідування. В той самий час, право звичайної людини на отримання інформації знаходиться за межами кримінально-правового впливу.

Ступінь суспільної небезпечності залежить від форми вини, мотиву й мети, способу вчинення дій, місця, умов та усіх інших об'єктивних і суб'єктивних ознак діяння[7]. Безсумнівно, що не всі посягання на свободу слова законодавець визнає злочинними. Перш за все законодавець визнає злочинними тільки умисне перешкоджання законній професійній діяльності журналістів. Переслідування журналіста за виконання професійних обов'язків, за критику карається лише у випадку вчинення вказаних дій службовою особою або групою осіб за попередньою змовою.

Принцип відносної поширеності діяння означає, що поведінка, стосовно якої розглядається питання про криміналізацію, повинна бути, з одного боку, досить розповсюдженою, тобто являти собою прояв деяких загальних тенденцій і закономірностей, з другого – не повинна бути ані загальною, ані навіть надзвичайно широко розповсюдженою. Сьогодні утиски свободи слова та діяльності журналістів загалом у світі та в Україні, зокрема, є не поодинокими фактами, а відносно розповсюдженим явищем, про що свідчать статистичні дані. В останні роки спостерігається стійка тенденція до погіршення ситуації з питань дотримання свободи слова в країні. У 2012 р. фахівці Інституту ма-

[7] Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. – 2-ге вид., переробл. та доповн.– С. 20.

сової інформації зафіксували 324 випадки порушень прав журналістів, із них: арешти, затримання – 6, напади, погрози, побої – 40, перешкоджання професійній діяльності, цензура – 180, економічний та політичний тиск – 43. Останні дані Інституту масової інформації свідчать про стійкі негативні тенденції у зазначеній сфері, з початку 2015 р. зафіксовано один випадок убивства журналіста, 16 випадків побиття та нападів на журналістів, 13 випадків перешкоджання законній професійній діяльності журналістів та два випадки цензури[8]. На території Автономної Республіки Крим та Донецької і Луганської областей спостерігаються масові відключення україномовних каналів, а також перешкоджання їх мовленню. За даними Генеральної прокуратури України, за січень – вересень 2013 р. в Єдиному реєстрі досудових розслідувань обліковано 42 кримінальні провадження, відкриті за ознаками складу злочину, передбаченого ст. 171 КК України. Для порівняння: у 2012 р. до судів загальної юрисдикції надійшло лише п'ять кримінальних справ (відповідно до термінології КПК 1960 р.), у 2011 р. – 5, у 2010 р. – 4, у 2009 р. – 2, у 2008 р. – 1.

З другого боку, така поведінка не є загальноприйнятою нормою та схваленою суспільством. Відсутність свободи слова та інформації нівелює контроль суспільства над державними органами та посадовими особами, обмежує реалізацію більшості інших прав і свобод. Тому ці правопорушення ніколи не були й не можуть бути схвалені суспільною мораллю, а тому й не є ані загальними, ані надзвичайно розповсюдженими.

Принцип домірності позитивних і негативних наслідків криміналізації. Якою б небезпечною не була та чи інша поведінка, її криміналізація ніколи не може розглядатися як абсолютне благо, але завжди являє собою жертвування одними інтересами суспільства заради інших, більш значущих. Це положення досить вдало розкривається в загальновідомому висловлюванні:

[8] Барометр свободи слова за березень 2015 року / Інститут масової інформації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://imi.org.ua/barametr/48383-barometr-svobodi-slova-za-berezen-2015-roku.html. – Заголовок з екрану.

«Кримінальне покарання є меч двосічний, і держава, караючи злочинця, перш за все ранить себе». Таким чином, застосування покарання повинно бути мінімально необхідним.

Криміналізація зазначених правопорушень має цілу низку негативних соціальних наслідків. Перш за все останнім часом в Україні прийнято значну кількість нормативних актів щодо забезпечення діяльності ЗМІ, свободи їх професійної діяльності. Наявна кримінально-правова норма (ст. 171 КК) здійснює додаткове навантаження, створюючи постійну загрозу застосування кримінально-правових засобів впливу на порушників цього права. Це, в свою чергу, створює додаткові проблеми у сфері спілкування представників влади та преси, що тягне відмову від спілкування посадових осіб із журналістами, в багатьох випадках виникають додаткові бар'єри у циркуляції інформації в суспільстві. Самі ж особи, які чинять такі правопорушення, отримують клеймо «злочинець», їхні соціальні зв'язки втрачаються або зменшуються. Але чи можна вважати ці негативні наслідки достатньо суттєвими відносно всього позитивного, що ми отримаємо при криміналізації цих правопорушень.

Права на свободу вираження своїх поглядів, свободу діяльності ЗМІ визнаються всіма розвинутими країнами як одні із найважливіших. Їх порушення веде до втрати діалогу між владою і суспільством, створює додаткову напругу у суспільстві, надає можливість поза увагою і контролем громади скоювати злочинні та корупційні діяння. На сучасному етапі розвитку нашої країни протидія цим правопорушенням лише за допомогою цивільно-правових засобів не може забезпечити бажаних результатів.

Принцип кримінально-політичної адекватності криміналізації означає відповідність пропонованої кримінально-правової норми основним тенденціям соціальної політики суспільства і держави, рівню та характеру суспільної свідомості й стану суспільної думки. Відповідність криміналізації зазначених правопорушень принципу кримінально-політичної адекватності криміналізації виявляється досить яскраво. Право на свободу слова в радянському суспі-

льстві було підвладне комуністичній ідеології, що панувала в суспільстві. Журналістика того часу спиралась у своїй діяльності на партійні постанови та вказівки, а не на правові документи. Тому й встановлення кримінальної відповідальності за порушення зазначених прав було неможливим. Із набуттям незалежності, Україна гарантувала право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Поширення порушень свободи слова, захист яких передбачається самою Конституцією України, а також цілою низкою міжнародних правових актів із прав людини, створює реальну загрозу перетворення України на державу, в якій не дотримуються найважливіші права та свободи людини і громадянина.

Варто відзначити і те, що однією з основних складових підтримання авторитету держави є інформаційний потенціал, стан свободи слова та розвиток засобів масової інформації. І особлива роль у цьому належить гарантіям незалежної діяльності журналістів. На засоби масової інформації покладено обов'язок правдиво і неупереджено повідомляти суспільству будь-яку інформацію, що має суспільний інтерес. Враховуючи те, що ЗМІ стоять на сторожі прав і свобод у суспільстві, для ефективного виконання зазначених функцій Європейський суд з прав людини сформулював принцип вищого рівня захисту зазначеної діяльності. Надто актуалізується ця проблема з огляду на специфічні риси та умови журналістської діяльності, серед яких – наявність тиску, погроз та безпосередніх кримінальних загроз під час виконання журналістом професійних обов'язків і реалізації відповідних прав. Тому праця журналіста – це, з одного боку, інформування громадян про події у суспільстві, а з другого – досить важка, стресова і небезпечна робота, яка потребує особливого державно-правового захисту, у тому числі і за допомогою засобів кримінально-правового впливу. Встановлення у ст. 171 КК України кримінальної відповідальності за перешкоджання роботі журналіста є важливою формою державного захисту представників ЗМІ від протиправних дій з боку окремої кримінально активної частини населення. Інформаційна діяльність,

яку здійснюють журналісти та яка базується на високих професійних стандартах, може бути спрямована на об'єктивне інформування своєї аудиторії тільки в тому випадку, коли суб'єкти такої діяльності гарантовано можуть скористатися захистом у випадку посягання на порядок реалізації їх професійних прав.

Системно-правові принципи криміналізації

Вивчення системно-правових принципів криміналізації призводить до однозначного висновку про те, що встановлення кримінально-правової заборони порушень свободи слова та діяльності журналістів відповідає розробленим теорією кримінального права вимогам щодо віднесення певного кола людських вчинків до злочинних. Зокрема, принципи конституційної адекватності, системно-правової несуперечності, міжнародно-правової необхідності й допустимості криміналізації, процесуальної здійсненності переслідування, безмежності закону і ненадмірності заборони не вимагають спеціального дослідження для підтвердження необхідності та допустимості встановлення кримінальної відповідальності за порушення свободи слова та діяльності журналістів. У той самий час аналіз складу злочину, передбаченого ст. 171 КК України, дозволяє виявити певні недоліки у конструюванні кримінально-правової норми, часткову невідповідність указаної заборони принципам визначеності та єдності термінології, повноти складу, домірності санкції й економії репресії. Потенціал кримінально-правового впливу на інформаційні відносини законодавцем використовується лише частково. Частина вказаних відносин знаходиться поза межами кримінально-правової охорони, частина потерпає від недосконалості існуючої норми про захист професійної діяльності журналістів. Тим не менше, останнім часом активізувалась робота у напрямку законодавчого забезпечення свободи слова та посилення гарантій діяльності журналістів. Існує декілька проектів закону щодо захисту свободи слова та прав журналістів в Україні. Зокрема, проект Закону України «Про державно-правові гарантії захисту професійної діяльності журналістів» пода-

ний народним депутатом А. В. Яценком 16 травня 2008 р. (№ 2508)[9]; проект Закону України «Про захист професійної діяльності журналістів» внесений Кабінетом Міністрів України 12 червня 2008 р. (№ 2636)[10]; проект Закону України «Про внесення змін та доповнень до деяких законодавчих актів України (щодо посилення гарантій свободи слова в Україні)», поданий народним депутатом А. П. Яценюком 31 травня 2010 р. (№ 6447)[11]; проект Закону України «Про внесення змін та доповнень до деяких законодавчих актів України (щодо посилення гарантій свободи слова в Україні та протидії цензурі)», поданий народним депутатом О. К. Кондратюком 16 червня 2010 р. (№ 6447-1)[12]; проект Закону України «Про захист професійної діяльності журналістів», поданий народним депутатом М. Д. Катеринчуком 30 січня 2013 р. (№ 2140)[13]. Окремої уваги заслуговують законопроекти «Про внесення змін та доповнень до деяких законодавчих актів України (щодо посилення гарантій свободи слова в Україні та протидії цензурі)» № 1630 від 25 грудня 2014 р., поданий групою депутатів О. К. Кондратюком, О. Р. Абдуллініим, О. В. Черваковою та ін.,[14] та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності жур-

[9] Проект закону «Про державно-правові гарантії захисту професійної діяльності журналістів» від 16 травня 2008 р. № 2508 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=32518. – Заголовок з екрану.

[10] Проект закону «Про захист професійної діяльності журналістів» від 12 червня 2008 р. № 2636 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=32789. – Заголовок з екрану.

[11] Проект закону «Про внесення змін та доповнень до деяких законодавчих актів України (щодо посилення гарантій свободи слова в Україні)» від 31 травня 2010 р. № 6447 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=37804. – Заголовок з екрану.

[12] Проект закону «Про внесення змін та доповнень до деяких законодавчих актів України (щодо посилення гарантій свободи слова в Україні та протидії цензурі)» від 16 червня 2010 р. № 6447-1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc2_5_1_J?ses=10007&num_s=2&num=6447-1&date1=&date2=&name_zp=&out_type=&id. – Заголовок з екрану.

[13] Проект закону «Про захист професійної діяльності журналістів» від 30 січня 2013 р. № 2140 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=45601. – Заголовок з екрану.

[14] Проект Закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо удосконалення захисту професійної діяльності журналістів)» від 25 грудня 2014 р. № 1630 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53168. – Заголовок з екрану.

налістів», внесений депутатом В. В. Карпунцовим (№ 0924)[15]. Перший законопроект є цікавим з точки зору його розробників. Ними виступають професійні журналісти, які безпосередньо зазнавали тиску та обмежень у своїй журналістській діяльності. Кожний із зазначених проектів та низка інших знаходяться на різних етапах свого розгляду у Верховній Раді України, частина з них відхилена. Низка запропонованих змін до кримінального законодавства у різних проектах є схожими і пов'язана із посиленням відповідальності за посягання на життя та здоров'я журналіста. Мають місце і суттєві відмінності. Так, проекти А. П. Яценюка та О. К. Кондратюка пропонують розширення сфери кримінального законодавства у сфері журналістської діяльності. Пропонується встановити кримінальну відповідальність за порушення права на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості або цензуру; вилучення зібраних, опрацьованих, підготовлених журналістом матеріалів та технічних засобів (проект О. К. Кондратюка); публічні заклики до обмеження свободи слова та свободи зборів, висвітлення та доступу до інформації; умисне ненадання або надання неповної інформації на журналістський запит; завідомо незаконні рішення органів державної влади та органів місцевого самоврядування пов'язані із забороною проведення масових заходів щодо виявлення свободи слова та свободи думки (проект А. П. Яценюка).

Більш практичний підхід щодо вдосконалення законодавства в сфері кримінально-правового захисту журналістів вбачається в проекті № 1630, поданого групою депутатів, частина з яких є професійними журналістами. Численні відмови правоохоронців у порушенні кримінального провадження з посиланням на неточність, розпливчатість ст. 171 КК, відсутність конкретизації змісту «перешкоджання», на нашу думку, призвели до вказаних пропозицій. Пропонується виділення в якості самостійного виду перешкоджання законній професійній діяльності журналістів незаконне вилучення зібраних, опрацьо-

[15] Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності журналістів» від 27 листопада 2014 р. № 0924 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52566. – Заголовок з екрану.

ваних, підготовлених журналістом матеріалів і технічних засобів, якими журналіст користується у зв'язку зі своєю професійною діяльністю. Однак указані зміни навряд чи спроможні суттєво змінити реальну картину у сфері захисту свободи слова, у зв'язку з тим, що залишається проблема встановлення мотиву та мети вчинення зазначеного злочину, а також змісту професійної журналістської діяльності. Не покращить ситуацію і запропонована примітка щодо визначення статусу журналіста та його професійної журналістської діяльності. До того ж указаний законопроект не враховує неодноразово висловлених зауважень щодо ч. 2 ст. 171 КК, що обмежують переслідування журналіста за критику, здійснюване лише службовою особою або групою осіб за попередньою змовою.

Події листопада 2013 – лютого 2014 рр., нинішня ситуація на Сході країни засвідчують про незадовільний стан правового забезпечення захисту свободи слова та діяльності ЗМІ. Непоодинокими є випадки перешкоджання професійній діяльності журналістів, пошкодження їх майна, погроз, викрадень та фізичної розправи над ними. Нагальним є встановлення на законодавчому рівні додаткових гарантій безпеки законної професійної діяльності журналістів, зокрема, і в частині посилення кримінальної відповідальності за вчинення злочинів проти журналістів.

У той самий час в усіх цих проектах відсутня системність та врахування напрацювань кримінально-правової науки. Неодноразово зверталась увага на відсутність необхідності виділення спеціальної норми щодо захисту життя, здоров'я, гідності, майнових прав журналістів. Із завидною регулярністю продовжують з'являтися законопроекти, що ігнорують ці та інші зауваження, дублюють один одного. Більшість законопроектів залишаються не розглянутими або відкладаються.

Висновки. Проведене дослідження щодо принципів криміналізації порушень свободи слова та діяльності журналістів дає однозначну відповідь про допустимість та необхідність криміналізації указаних порушень згідно із

розробленими теорією кримінального права підставами та принципами кримінально-правової заборони. Водночас існуюча норма про перешкоджання професійній діяльності журналістів має здебільшого декларативний, ніж правозастосовний характер, у зв'язку з чим виникає необхідність розробки пропозицій з їх удосконалення та імплементації у чинне законодавство.

Павликовский В. И. Принципы криминализации нарушений свободы слова и деятельности журналистов

Автором анализируются принципы криминализации нарушений свободы слова и деятельности СМИ. Установлено, что криминализация нарушений свободы слова и деятельности журналистов соответствует социальным, социально-психологическим и системно-правовым принципам криминализации. Изучение системно-правовых принципов криминализации подтвердило необходимость внесения изменений в существующую редакцию уголовно-правовой нормы, предусмотренной ст. 171 УК Украины, а также установление уголовной ответственности за нарушение конституционного права граждан на информацию.

***Ключевые слова**: свобода слова, свобода журналистской деятельности, принципы криминализации, уголовная ответственность, воспрепятствование профессиональной деятельности журналистов.*

Pavlikovskyi V. I. Criminalization principles of violations of speech freedom and journalist activities

The criminalization principles of violations of speech freedom and mass media activities are analyzed by the author. It is determined that the criminalization of violations of speech freedom and journalist activities corresponds to the social, psychological and systematic and legal principles of criminalization. The study of the systematic and legal principles of criminalization confirmed the need of amend the current text of the article 171 of Criminal Code of the Ukraine, as well as the establishing the criminal liability for violation of the constitutional citizens right on information.

***Key words**: freedom of speech, freedom of journalist activities, criminalization principles, criminal liability, obstructing to the professional activities of journalists.*